

Tā te ākongā mahi E: Kaiaka

Ka mahara ake ahau ki te wā i whakataukī ai a Tā Apirana Ngata i tana kōrero nei, (7)

E tipu e rea mō ngā rā o tōu ao
Ko tō ringa ki ngā rākau ā te Pākehā
Hei ara mō tō tinana
Ko tō ngākau ki ngā taonga ā ō tīpuna Māori
Hei tikitiki mō tō māhunga
Ko tō wairua ki te Atua, nāna nei ngā mea katoa.

E mōhiotia whānuitia ana e tātou, ko te reo Māori te reo o te whenua. Māori mai, iwi kē atu mai, ka kōrero i te reo. I pērāhia e ō tātou tīpuna nē rā? He wā tōna ka noho te reo Māori hei reo matua o te motu, tino matua ake nei. Engari, e ai ki nga tatauranga, kāore pea i te pērātia i tēnei wā nei. (2)(7)
Nā reira ko te pātai ia pea, te reo Māori – mō te ao katoa? Anā, māku e kī atu, āe.

Mēnā ka tino aro atu ki ngā kupu poropiti nei, ehara ēnei kupu i te kupu poropiti engari he kupu poropiti ēnei. He tirohanga matakite, he kupu matapae, he tirohanga whai whakaaro ēnei – kia ahatia? Kia rehe te ringa mauī, kia rehe hoki te ringa katau. Kia hopukina ngā hua o te ao tūroa, kia pērā hoki mō te ao tū nekeneke. (3) Nā reira, ki te āta whai i ngā kupu kua tukuna mai nei e ia, kei te kite ahau – tukuna te reo ki rere ki te ao katoa, kia tino rangonatia i runga i te kaha kōrerotia. (6)

Ko taku whakapae, me hora tō tātou reo ki ngā wāhi katoa, ki reira noho tangata whenua ai. (6) A, ka kōrero ahau mō tōku kura, me hora te reo Māori i ngā akomanga katoa. (5) Tāpirihia ngā kupu Māori ki ngā pakitara o ngā whare, o ngā tari, o ngā akomanga. (4) Me reo rua ngā tohu whenua, me reo rua ngā karakia, me reo rua hoki ko ngā waiata – he aha ai? Kia noho māori ko te reo Māori. (1)
(5)

